

NOTAT

Vår ref.: RSH - 3534

Dato: 01.11.2024

Kartlegging av rødlistede og fremmed arter i Kvastebyen, Sarpsborg kommune

Bakgrunn

Sarpsborg kommune utvikler en reguleringsplan hvor det skal tilrettelegges for ny gang- og sykkelvei i Kvastebyen. Det ble utført en kartlegging av området i 2020 av Biotop, hvor naturverdier og fremmedarter ble registrert. I forbindelse med ny rødliste (Artsdatabanken, 2021) og ny fremmedartsliste (Artsdatabanken, 2023) er det behov for en oppdatert kartlegging av disse gruppene. Ecofact AS har i den anledning blitt engasjert for å oppdatere kartleggingen av rødlistede og fremmede arter.

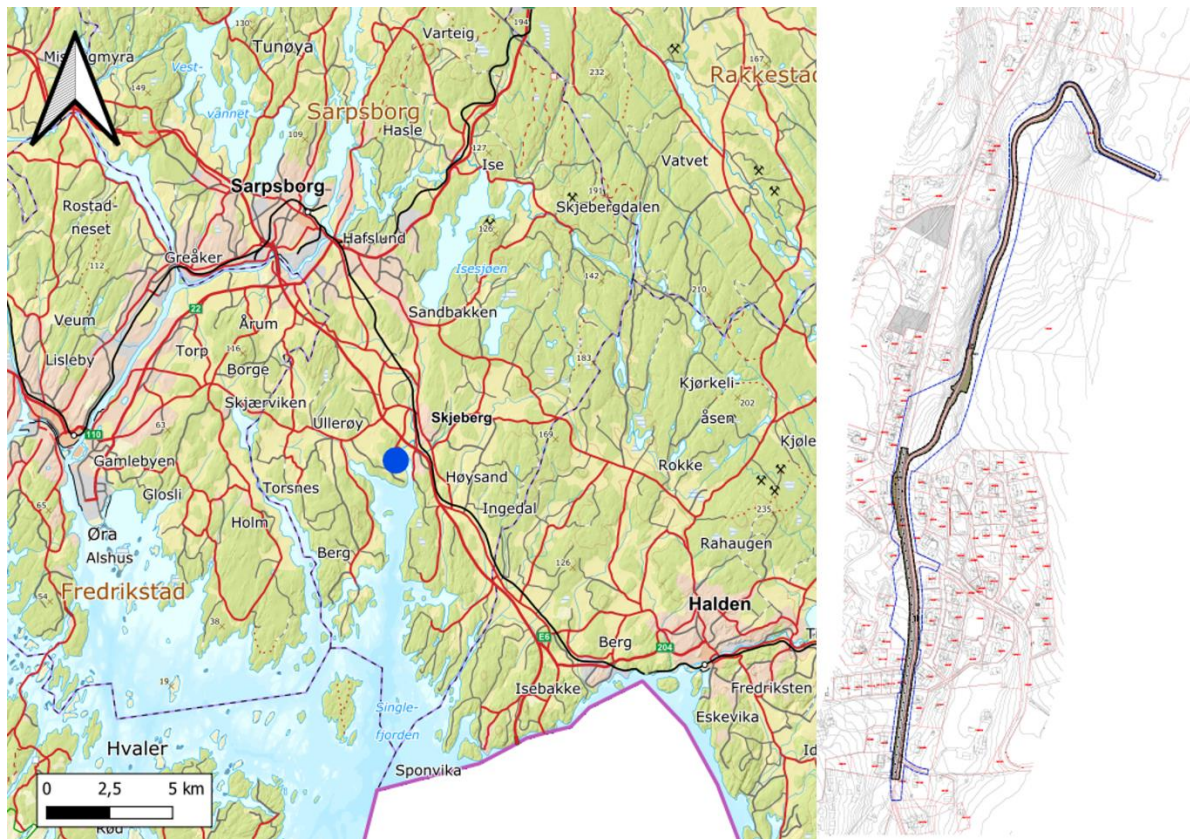
Området som er kartlagt ligger i sør i Sarpsborg kommune, og omfatter en ca. 1 km lang trasé bestående av hovedsakelig bilveg, samt noe skog, åker og beitemark, se figur 1. Kartleggingen til Biotop identifiserte Skjebergkilen naturreservat som ligger nær tilknyttet planområdet. Reservatet verner om et våtmarksområde spesielt viktig for fugl, og huser en rekke rødlistede arter. Et lite felt av Skjebergkilen naturreservat berøres av planområdets sentrالنordlige del, hvor befarng viste at det var beitemark (se tidligere rapport). Ellers ble det ikke registrert naturtyper i eller ved planområdet. Rødlistearten ask ble registrert flere steder innenfor planområdet, samt større trær av bjørk og osp med biologisk verdi. Fremmedartene kanadagullris (SE – svært høy risiko), kanadagås (SE), mongolspringfrø (SE), kjempespringfrø (SE), høstberberis (SE), buskhyll (tidligere rødhyll, SE), hagelupin (SE), sibirbergknapp (SE), gravmyrt (SE), rynkerose (SE), og krypfredløs (SE) ble registrert innenfor planområdet.

Metode

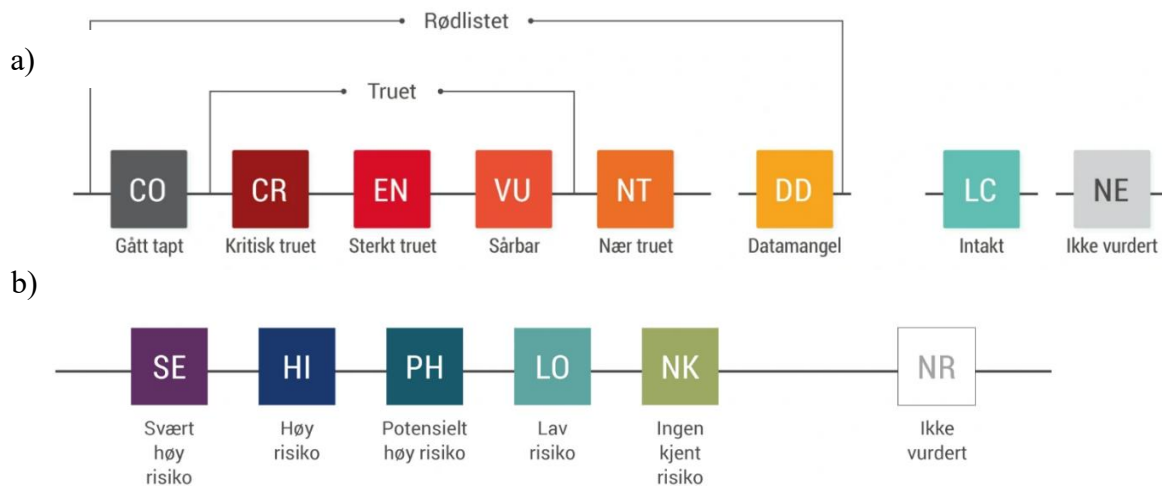
Området ble undersøkt for rødlistearter (Artsdatabanken, 2021) og fremmedarter (Artsdatabanken, 2023), hvis kategorier er fremvist i figur 2. Nye registreringer i Artskart og Naturbase ble vurdert, i tillegg til resultater fra den fysiske befarngen. Kartleggingen ble utført 31.10.2024, av Sigrid Skrivervik Bruvoll.

Usikkerhet

Befaringen ble gjort sent på året, på tampen av artenes vekstsesong. Derfor vil det være en viss usikkerhet knyttet til om alle rødlistede og fremmede arter har blitt identifisert. Ettersom området fra tidligere av kun hadde registreringer av den rødlistede planten ask, og fordi fremmedarter generelt pleier være greie å kjenne igjen selv sent på høsten, ble tidspunktet for befaringen ansett tilfredsstillende for formålet i dette notatet.

Figur 1: Tiltaket er lokalisert i Kvastebyen, sør i Sarpsborg kommune, markert med blått punkt. Kartlagt trasé, markert med blå linje, strekker seg rundt 1 km.

Figur 2: Rødlistekategoriene er illustrert i figur a), og fremmedartskategoriene er illustrert i figur b).

Resultat

Oppdaterte søk i Naturbase viser at det ikke har blitt kartlagt nye naturtyper i eller nært tilknyttet planområdet siden forrige kartlegging. I Artskart var det en ny registrering av gråspurv (NT – nær truet) i boligfeltet sør i planområdet, og en ny registrering av hagelupin (SE) nært planområdet. Det er også gjort en rekke registreringer av rødlistede fugler innenfor naturreservatet, men disse gjennomgås ikke ettersom området ikke rammes betydelig av planforslaget.

Den nye befaringen fant kun én rødlistet art (ask - EN). Det ble funnet ask sør i planområdet, med buskete vekst, se figur 3a, og to halvstore individer nord i planområdet, se figur 3b. Sistnevnte individer er preget av askeskuddsyke, og er døende. Andre tidligere registreringer av ask ble ikke gjenfunnet, og antas enten å være små busker som vanskelig kan identifiseres uten bladverk, eller å være hugget.

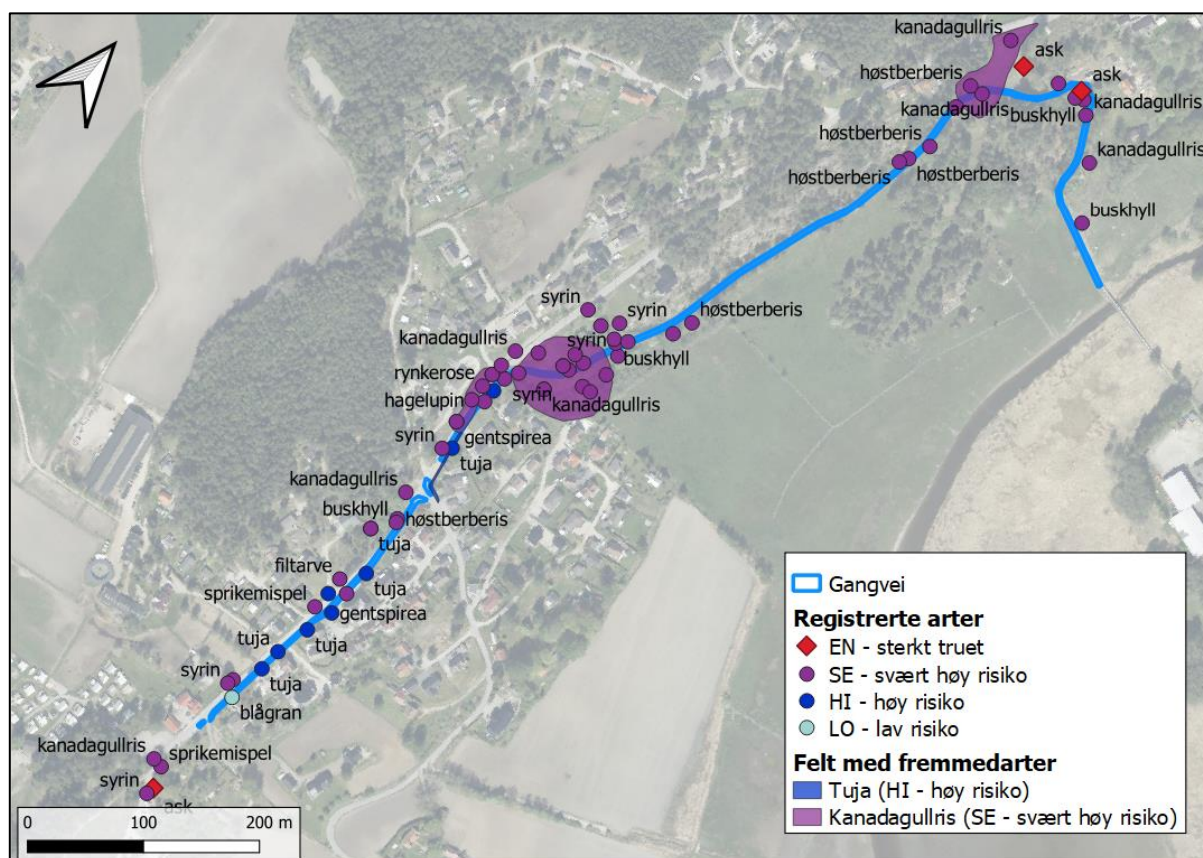
Kartleggingen avdekket en rekke fremmede arter, deriblant store mengder kanadagullris, høstberberis, buskhyll, tuja og syrin, og spredte forekomster av blant annet rynkerose, sprikemispel, hagelupin og filterarve. Registreringene er presentert i tabell 1 og figur 4.

Figur 3: Askene i sør hadde buskete vekst, som vist på bildet til venstre. Askene i nord er halvstore, men døende av askeskuddsyke. Det ene treet er avbildet i bilde b), og treet er to-stammet hvor stammen til venstre er død.

Tabell 1: Tabellen viser alle de registrerte artene i tilknytning til planområdet. Antallet registreringer trenger ikke å direkte reflektere antallet individer funnet. Dette gjelder særlig kanadagullris og tuja som ble funnet til å dekke større arealer. SE – svært høy risiko, HI – høy risiko, LO – lav risiko, EN – sterkt truet. Se **Feil! Fant ikke referansekilden.** for å se hvor de ulike artene er registrert.

Latinsk navn	Norsk navn	Status	Antall registreringer
<i>Berberis thunbergii</i>	høstberberis	SE	11
<i>Cerastium tomentosum</i>	filterarve	SE	1
<i>Cotoneaster divaricatus</i>	sprikemispel	SE	6
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	3
<i>Lupinus polyphyllus</i>	hagelupin	SE	2
<i>Picea pungens</i>	blågran	LO	1
<i>Pinus mugo</i>	bergfuru	SE	2
<i>Rosa rugosa</i>	rynkerose	SE	1
<i>Sambucus racemosa racemosa</i>	rødhyll	SE	9
<i>Solidago canadensis</i>	kanadagullris	SE	15
<i>Spiraea × vanhouttei</i>	gentspirea	HI	2
<i>Symphoricarpos albus</i>	snøbær	HI	1
<i>Syringa vulgaris</i>	syrin	SE	9
<i>Taxus × media</i>	hybridbarlind	SE	1
<i>Thuja occidentalis</i>	tuja	HI	7

Figur 4: Det ble registrert mange fremmedarter i området, hvor majoriteten av artene registrert er tildelt svært høy risiko (SE) på fremmedartslista. To individer av det rødlistede treet ask (EN - sterkt truet) ble registrert, to i nord og én lokalitet i sør.

Vurdering

Potensialet for funn av flere rødlistede arter anses som lite, ettersom området i stor grad består av sterkt endret mark. Asketrærne som er døende vil ha forholdsvis lav verdi for det biologiske mangfoldet i seg selv, ettersom de trolig ikke blir store og gamle. De utgjør likevel en viss økologisk verdi i form av mulig spredning av individer som er resistente mot askeskuddsyken. Dette er viktig å merke seg, ettersom ask utelukkende er rødlistet på grunnlag av den dødelige soppinfeksjonen askeskuddsyke som sprer seg i Norge (Solstad et al., 2021).

Mengden fremmede arter i området er betydelig. Området er preget av sterkt endret mark, private hager og veier, i tillegg til å ligge tett på dyrket mark. Flere av de registrerte artene anses av Miljødirektoratet som høyrisikoarter som det alltid anbefales å rette tiltak mot – dette gjelder hagelupin og rynkerose. Kanadagullris er også en svært problematisk art som sprer seg voldsomt og fortrenger hjemlige arter. De øvrige fremmedartene er også problemarter i ulik grad. Dersom det utføres tiltak for trygg håndtering av massene med fremmedarter (både plantedeler og jordmasser med frø og røtter i) vil prosjektet sikre seg at naturmangfoldloven § 28 og forskrift for fremmede arter §§ 18, 21 og 24 følges. Økologen anbefaler at det utarbeides en tiltaksplan for korrekt håndtering av fremmede arter i forbindelse med de fysiske inngrepene.

Referanser

Artsdatabanken. (2023). *Fremmede arter i Norge - med økologisk risiko 2023*. Hentet fra <http://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>

Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no>

Forskrift om fremmede organismer. (2015). *Forskrift om fremmede organismer* (FOR-2015-06-19-716). <https://lovdata.no/forskrift/2015-06-19-716>

Naturbase: <https://kart.naturbase.no/>

Naturmangfoldloven. (2009). *Lov om forvaltning av naturens mangfold* (LOV-2009-06-19-100). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2009-06-19-100>

Solstad H, Elven R, Arnesen G, Eidesen PB, Gaarder G, Hegre H, Høitomt T, Mjelde M og Pedersen O (24.11.2021). *Karplanter: Vurdering av ask Fraxinus excelsior for Norge*. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <http://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/23570>